

Kampanas

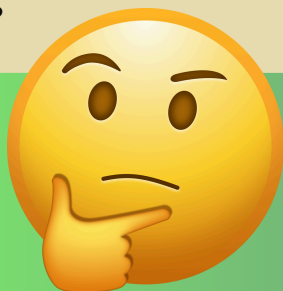
**Man ir tiesības slimot,
ārstēties un būt veselam!**

MĪTI UN REALITĀTE

informatīvais materiāls

Pacients

Es esmu apjucis! Vai Tu varētu, lūdzu, man palīdzēt?
Es reāli vairs nezinu, kam ticēt. Paziņas stāsta, ka
pacientam īsti nav tiesību, ir tikai pakļaušanās ārsta
teiktajam. Tā ir?

Juris

Tā nu gan nav! Pacienti ir tiesības, turklāt
noteiktas likumos. Pastāstīšu vairāk!

2024. gads

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

Ceļvedis mītu pasaulē - satura rādītājs

Ievads	2
Mīts Nr.1: "Pacientam nav tiesību pieņemt lēmumus par savu ārstēšanu un vienmēr ir jāpiekāpjas ārsta viedoklim."	3-4
Mīts Nr.2: "Informācija par pacienta veselību ir pieejama jebkuram mediķim. Mediķi savstarpēji var izpaust informāciju par pacientu bez viņa piekrišanas."	5-6
Mīts Nr.3: " Pacientam nav tiesību izvēlēties ārstu, kā arī mainīt ārstu vai ārstniecības iestādi ārstēšanās laikā."	7-8
Mīts Nr.4: "Pacientam nav tiesību sūdzēties par ārstēšanu un medicīniskās aprūpes kvalitāti."	9-10
Mīts Nr.5: "Pacientam nav tiesību saņemt otra (cita) ārsta viedokli."	11
Mīts Nr.6: "Pacientam nav tiesību atteikties no ārstēšanas, ja to iesaka ārsts."	12
Mīts Nr.7: "Pacients nevar iepazīties ar savu medicīnisko dokumentāciju."	13
Mīts Nr.8: "Pacientam nav tiesību saņemt informāciju par medikamentiem, kas tiek izmantoti ārstniecībā, un to blakusparādībām."	14-15
Mīts Nr.9: "Pacientam nav tiesību saņemt kompensāciju par ārstniecības procesā veselībai nodarīto kaitējumu."	16-17
Mīts Nr.10: "Pacientam nav tiesību atteikties no citu personu klātbūtnes ārstniecības procesā."	18
Mīts Nr.11: "Pacientam ir tiesības nepakļauties ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumiem, ja viņš tiem nepiekrīt."	19-20
Mīts Nr.12: "Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) izsaukšana ir par maksu, ja izrādīsies, ka situācija nav tik nopietna kā sākotnēji likās."	21-22

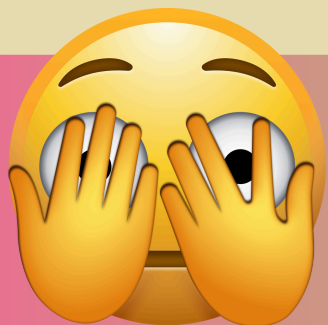
Ievads

Man ir tiesības slimot, ārstēties un būt veseram. Ko tas nozīmē un kā tas strādā reālajā dzīvē? Atslēgas vārdi – pacienta tiesības. Pacienta tiesības ir svarīga ikviena cilvēka dzīves sastāvdaļa. Tās ir aktuālas gan slimībā, gan veselībā, jo pacients ir ikviens cilvēks, kurš saņem vai vēršas pēc veselības aprūpes pakalpojuma. Nereti pacienta tiesības tiek pārprastas vai arī par tām ir nepilnīgas zināšanas, kas liedz tās pilnvērtīgi izbaudīt un īstenot. Rezultātā rodas mīti – plaši izplatīti, bet nepatiesi vai maldinoši priekšstatīti par kādu faktu vai situāciju. Mīti mēdz iesakņoties sabiedrības apziņā pat tad, ja tiem nav faktiska pamata. Tie var novest pie pārpratumiem starp pacientiem un mediķiem, vienlaikus sekmēt negatīvu ietekmi uz cilvēku izpratni un rīcību veselības aprūpes jomā. Reizēm cilvēki baidās slimot un arī ārstēties, jo ir apjukuši, nezinot, kas ir mīti un kas ir patiesība. Bet Tev ir tiesības būt veseram, tāpēc labi zināt, kā slimot un ārstēties gudri, īstenojot savas kā pacienta tiesības.

Kampaņā tiesībsargs lauzīs populārākos mītus pacientu tiesību jomā, atklājot realitāti, iespējamus un labākus rīcības variantus savu tiesību īstenošanā. Ne velti kampaņas vizuālajos materiālos būs attēlota cilvēku sarakste jeb čatiņš, jo daudzi mīti tā arī rodas un kļūst no viena cilvēka pie otra. Spītējot savām bailēm, kuras mēdz piezagties situācijās, kad veselība sašķobījies, vislabāk ir meklēt risinājumus. Tāpēc jo īpaši būtiski zināt, ko Tu drīksti vaicāt un kādas atbildes Tev ir tiesības saņemt. Vienlaikus, atgādinām, ka sarunai starp pacientu un ārstu ir jābūt cieņpilnai. Seko mums un dalies ar šo svarīgo informāciju, lai kopā lauztu mītus un veicinātu sabiedrības izpratni, un aizsargātu ikvienu pacientu Latvijā!

Anna

Pacientam nav tiesību pieņemt lēmumus par savu ārstēšanu un vienmēr ir jāpiekāpjas ārsta viedoklim.

MĪTS

Juris

Kurš Tev ko tādu ir teicis??? Ir citādi!
Atsūtīšu info. Lasi to tekstu, kas zemāk!

Mīts Nr.1: "Pacientam nav tiesību pieņemt lēmumus par savu ārstēšanu un vienmēr ir jāpiekāpjas ārsta viedoklim."

Piemērs: Anna ir nogādāta slimnīcā ar sūdzībām par smagu saindēšanos pēc ne pārāk svaigu zivju apēšanas. Veicot pārbaudes slimnīcā, cita starpā ārsti nejauši konstatēja, ka Annai ir cista. Kaut arī cista nerada simptomus un apdraudējumu dzīvībai vai veselībai, ārsts apgalvo, ka tā ir jāoperē. Anna nesaprot, vai tas tiešām ir nepieciešams, operāciju īsti nevēlas, taču baidās arī iebilst ārstam.

Mīts Nr.1: "Pacientam nav tiesību pieņemt lēmumus par savu ārstēšanu un vienmēr ir jāpiekāpjas ārsta viedoklim."

Patiesība: Pacientam ir tiesības uz informētu piekrišanu vai atteikumu. Informētā piekrišana nozīmē, ka pacientam ir tiesības saņemt un ārstam ir pienākums sniegt pacientam saprotamu un pilnīgu informāciju par pacienta vispārējo veselības stāvokli, diagnozi, ārstēšanās iespējām un potenciālajām sekām. Ja pacients piekrīt ārsta piedāvātajai ārstēšanas metodei, ārsta pienākums ir rūpīgi izskaidrot tālāko norisi. Savukārt, ja pacients atsakās no ārsta piedāvātajiem risinājumiem vai no jebkādas ārstniecības, ārstam ir jāpaskaidro iespējamās sekas. Pacients drīkst izvēlēties piekrist vai nepiekrist piedāvātajai ārstēšanai, kā arī drīkst ārstam lūgt izvērtēt citas ārstēšanas metodes.

Pēcāk, kad ārsta un pacientu sarunas ir notikušas, pacientam ir tiesības pieņemt lēmumu par savu ārstniecību un atteikties no ārstēšanas, ja viņš uzskata to par pareizāko izvēli. Veselības aprūpe pret pacienta gribu nav pieļaujama, ja likumā nav noteikts citādi (piemēram, gadījumos, kad pastāv tieši draudi, ka pacients psihisku traucējumu dēļ var nodarīt miesas bojājumus sev vai citiem, ārstam ir tiesības ievadīt medikamentus pret

pacienta gribu nav pieļaujama, ja likumā nav noteikts citādi (piemēram, gadījumos, kad pastāv tieši draudi, ka pacients psihisku traucējumu dēļ var nodarīt miesas bojājumus sev vai citiem, ārstam ir tiesības ievadīt medikamentus pret pacienta gribu). Taču, ja pacients pretēji ārsta norādījumiem atsakās no ārstēšanas, ārsta pienākums ir lūgt pacientu parakstīt speciāli sagatavotus dokumentus, kuros ir skaidri saprotams, ka atteikšanās no ārstēšanas ir pacienta brīvprātīga izvēle un pacients apzinās savas izvēles iespējamās negatīvās sekas. Tiesībsargs jau iepriekš ir skaidrojis, ka Pacientu tiesību likums nosaka pacienta tiesības saņemt informāciju par savu veselību pacientam saprotamā formā, uzliekot ārstam par pienākumu izskaidrot medicīniskos terminus, vērā ņemot pacienta vecumu, veselības stāvokli, briedumu un pieredzi. Informācija pieejama tiesībsarga mājaslapā: <https://www.tiesibsargs.lv/news/tiesibsargs-atbild-kadas-ir-berna-tiesibas-sanemt-informaciju-par-veselibas-aprupi-saprotama-forma-ja-berns-neruna-valsts-valoda/>

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 1.panta otrās daļas 1.punkts; 3.panta sestā daļa; 4.prim pants; 5.panta sestā daļa; 6.pants; 7.pants.

Iespējamā rīcība: Anna piekrīt ārstam, paļaujoties uz viņa kompetenci, lai arī nav īstas pārliecības par ķirurģiskas iejaukšanās nepieciešamību un skaidrības par to, kas tiks veikts, viņa baidās no operācijas, tās sekām un ir apjukusi.

Labāka rīcība: Anna lūdz ārstu saprotamā veidā izskaidrot, kāpēc viņš uzskata, ka operācija ir vajadzīga; kāda ir atklātās cistas ietekme uz veselību; prognozes, ja operācija netiks veikta, un ja tā tiks veikta; lūdz skaidrot operācijas gaitu, sekas, iespējamās blakusparādības, ietekmi uz veselību kopumā un nepieciešamo rehabilitāciju pēc tam. Anna apzinās, ka viņai ir arī tiesības vērsties pie cita ārsta, lai saņemtu papildu viedokli. Balstoties uz saņemto informāciju un pilnu izpratni, Anna pieņem apzinātu un izsvērtu lēmumu par savu veselību (piekrīt operācijai vai atsakās no tās).

Jānis

Hmm, prātoju... Vai var tā plāpāt?

Informācija par pacienta veselību ir pieejama jebkuram mediķim. Mediķi savstarpēji var izpaust informāciju par pacientu bez viņa piekrišanas.

Vai tā ir taisnība?

Plāpas... Privātas sarunas par darbu var būt, taču ārsts nedrīkst minēt pacienta vārdu un uzvārdu!

Mīts Nr.2: "Informācija par pacienta veselību ir pieejama jebkuram mediķim. Mediķi savstarpēji var izpaust informāciju par pacientu bez viņa piekrišanas."

Piemērs: Jānis, ierodoties pie zobārsta uz apskati, uzzina, ka dakteris ir lietas kursā par Jānim nesen veikto dzimumzīmes noņemšanu. Izrādās, ka zobārsts un ķirurgs, kurš veica dzimumzīmes noņemšanu, ir draugi un reizēm mēdz apspriest savus pacientus, nodarbojoties ar brīvā laika aktivitātēm. Reizēm sarunas izvēršas detalizētas, jo sevišķi, ja ir bijusi interesanta vai neierasta pieredze.

Mīts Nr.2: "Informācija par pacienta veselību ir pieejama jebkuram mediķim. Mediķi savstarpēji var izpaust informāciju par pacientu bez viņa piekrišanas."

Patiesība: Informācija par pacientu un medicīniskie dati (analīžu rezultāti u.c.) ir konfidenciāli. Informāciju drīkst izpaust tikai ar pacienta piekrišanu vai likumā minētajos gadījumos. Piemēram, Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijai, lai varētu veikt invaliditātes ekspertīzi. Iepazīties ar pacienta medicīnisko dokumentāciju drīkst tikai tie veselības aprūpes speciālisti, kuri ir tieši iesaistīti pacienta ārstēšanā vai cilvēki, kuriem šīs tiesības paredzētas likumā noteiktos gadījumos.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 10.pants.

Iespējamā rīcība: Jānis ir neizpratnē, kāpēc zobārsts ir lietas kursā par citām Jāņa veselības problēmām un ar tām saistītajām manipulācijām, kas turklāt nekādi neattiecas uz viņa zobiem vai mutes dobumu. Jānis par savām bažām un neapmierinātību ar situāciju ārstam neko nesaka, jo viņš pieņem, tas laikam ir normāli, ka ārsti apspriež pacientus, savās sarunās minot pacientu vārdus un uzvārdus.

Labāka rīcība: Šajā gadījumā ķirurgs nedrīkstēja izpaust informāciju par savu pacientu citam ārstam, kas konkrētajā situācijā nav iesaistīts šī pacienta ārstēšanā. Gadījumā, ja ārsti savstarpēji dalās ar informāciju, kas var būt profesionāli noderīga, konkrēta pacienta dati (vārds, uzvārds vai citi dati, pēc kuriem cilvēku var identificēt) nav izpaužami. Pacientam ir tiesības norādīt ārstam, kas izpaudis informāciju par viņu, uz šādas rīcības nevēlamo raksturu un neatbilstību Pacientu tiesību likuma 10.pantam.

Mārīte

Juri! Man tāda jancīga situācija. Man bail no mana ārsta, viņš tāds dusmīgs vienmēr. Vai tā taisnība, ka pacientam nav tiesību izvēlēties ārstu, kā arī mainīt ārstu vai ārstniecības iestādi ārstēšanās laikā? Esmu gan jau samierinājusies...

Juris

Mārīte, tā nav! Uzmet aci zemāk rakstītajam! Tu vari mainīt dakteri, ja to vēlies.

Mīts Nr.3: "Pacientam nav tiesību izvēlēties ārstu, kā arī mainīt ārstu vai ārstniecības iestādi ārstēšanās laikā."

Piemērs: Mārītei ir atklāta sirds kaite, kas jānovēro pie kardiologa. Mārīte pie konkrētā speciālista iet jau divus gadus, taču ir neapmierināta. Viņai ir grūti komunicēt ar ārstu, viņš ir nevērīgs, nesniedz atbildes uz Mārītes jautājumiem, ātri kļūst nepacietīgs un dusmīgs, ja kaut kas tiek pārjautāts vai precizēts, var asi norādīt, lai meklē "googlē".

Mīts Nr.3: "Pacientam nav tiesību izvēlēties ārstu, kā arī mainīt ārstu vai ārstniecības iestādi ārstēšanās laikā."

Patiesība: Pacientam ir tiesības izvēlēties un mainīt ārstu, ja pacients nav apmierināts ar saņemto veselības aprūpi, tostarp komunikāciju. Pacients drīkst vaicāt cita ārsta viedokli, lai pilnīgāk izprastu savu veselības stāvokli. Pacientam ir tiesības mainīt ārstu vai ārstniecības iestādi jebkurā ārstēšanas posmā, ja pacients uzskata, ka saņemtā aprūpe nav atbilstoša, vai vēlas citus speciālistus.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 8.pants.

Iespējamā rīcība: Mārīte katru reizi, kad jādodas pie kardiologa, izjūt spriedzi un bailes, tomēr neizskata iespēju vērsties pie cita ārsta, jo, viņasprāt, ir jāpaliek pie viena ārsta, kas jau viņu pazīst, ārstu maiņa viņai šķiet "nenopietna" un ir sajūta, ka tā ir tāda kā cimperlēšanās. Mārīte arī raizējas, ko padomās cits ārsts, uzzinot, ka viņu nav apmierinājis iepriekšējais ārsts.

Labāka rīcība: Mārīte izvēlas citu kardiologu, ar kuru viņai ir veiksmīgāka komunikācija, kurš ir epmātiskāks. Turklāt viņai nav pienākuma skaidrot savas rīcības iemeslus, ja viņa to nevēlas. Šajā gadījumā Mārītei ir tiesības saņemt informāciju no pirmā kardiologa par viņai sniegtajiem ārstniecības pakalpojumiem, kā arī veikto diagnostisko izmeklējumu rezultātus (izrakstus, norakstus un kopijas).

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 4.prim panta ceturtā daļa.

Zane

Es to visatļautību vairs nevaru izturēt! Šodien slimnīcā viena māsiņa tā raustīja omi un citus cilvēkus, ka man pilnīgi asaras acīs, skatoties vien. Bet es jau neko nevaru mainīt... Man nav varas pār slimnīcā notiekošo...

Juris

Tev ir jāziņo, ja redzi pārkāpumus! Ja neviens neziņo, nekā arī nevar mainīties. Nekavējies, vērsies pie vadības un izstāsti, ko redzēji!

Mīts Nr.4: "Pacientam nav tiesību sūdzēties par ārstēšanu un medicīniskās aprūpes kvalitāti."

Piemērs: Zane, apciemojot vecmāmiņu slimnīcā, konstatē, ka viena medicīnas māsa rupji un aizskaroši izturas pret viņas vecmāmiņu un citiem vecāka gadagājuma pacientiem. Turklāt slimnīcā, aprūpējot pacientus, nenodrošina pacientu privātumu, higiēnas prasības un gulošo pacientu pozicionēšanas regularitāti. Rezultātā pacienti cieš gan fiziski, gan emocionāli.

Mīts Nr.4: "Pacientam nav tiesību sūdzēties par ārstēšanu un medicīniskās aprūpes kvalitāti."

Patiesība: Pacientam ir tiesības iesniegt sūdzību par mediķu neētisko izturēšanos. Šajā gadījuma sūdzību iesniedz ārstniecības iestādes vadībai vai attiecīgo ārstniecības personu profesionālās organizācijas ētikas komitejā. Pacientam ir tiesības iesniegt Veselības inspekcijā sūdzības par ārstēšanu vai medicīnisko aprūpi, tostarp ārsta, medicīnas māsu un citu ārstniecības personu rīcību. Pacients var iesniegt sūdzību arī par ārstniecības iestādes rīcību, tās pieņemto praksi vai sniegtās medicīniskās aprūpes kvalitāti.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 18.pants; Ministru kabineta 2019.gada 9.jūlija noteikumu Nr.309 "Veselības inspekcijas nolikums" 2.punkts, 3.1.apakšpunkts, 4.1. un 4.1.apakšpunkts, 10.-12.punkts.

Iespējamā rīcība: Zane ir sašutusi, taču uzskata, ka šajā situācijā neko nevar līdzēt, jo baidās, ka viņas sūdzēšanās vēl vairāk pasliktinās attieksmi pret viņas vecmāmiņu. Lai arī visu to laiku, kamēr vecmāmiņa ārstējas slimnīcā, Zane pārdzīvo par tur notiekošo, viņa neuzdrošinās rīkoties, lai ko mainītu.

Labāka rīcība: Zane iesniedz sūdzību par novērotajiem pārkāpumiem gan slimnīcas vadībai, kas ir tieši atbildīga par problēmu novēršanu, gan Veselības inspekcijai, gan arī Latvijas Māsu asociācijas Ētikas komitejai. Zane pēcāk sagaida katras organizācijas rīcību atbilstoši tās atbildības jomai, lai turpmāk izvairītos no šādas nevēlamas attieksmes no mediķu puses.

Noderīga informācija par to, kādos gadījumos var iesniegt iesniegumu Veselības inspekcijā:

https://www.vi.gov.lv/sites/vi/files/content/Publikācijas/timekla_versija_buklets_iesniegums_vi_regionalam_nodalam6.pdf

Andra

Es gribu dzīvot! Man ir bail operēties, bet ārsts saka, ka citādi nebūšu dzīvotāja. Vai es varu jautāt vēl citu ārstu viedokli, pirms pieņemu lēmumu?

MĪTS

Juris

Andra, Tu vienmēr drīksti vaicāt vairāku speciālistu viedokli, lai pieņemtu lēmumus. Tie ir nopietni soļi, kurus ir svarīgi rūpīgi izsvērt!

Mīts Nr.5: “Pacientam nav tiesību saņemt otra (cita) ārsta viedokli.”

Piemērs: Andrai ir iedzimta sirds kaite, un ārstējošais ārsts piedāvā veikt riskantu, dzīvībai bīstamu un sarežģītu operāciju. Andra ir pameklējusi internetā, kādas sekas šāda operācija var radīt, ir izmisusi. Ārstējošais ārsts neredz alternatīvas un uzstāj, ka šis ir vienīgais risinājums.

Mīts Nr.5: “Pacientam nav tiesību saņemt otra (cita) ārsta viedokli.”

Patiesība: Pacientam ir tiesības saņemt vairāku ārstu viedokli, ja tas vēlas pārliecināties par diagnozi vai ārstēšanas plānu. Lai arī pacientam ir tiesības saņemt cituviedokli, tomēr ir jāņem vērā, ka izdevumi par konsultāciju gulstas uz paša pleciem.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 8.pants.

Iespējamā rīcība: Andra izvēlas veikt operāciju, lai arī līdz galam nav pārliecināta, vai operācija ir nepieciešama un uzlabos viņas stāvokli.

Labāka rīcība: Andra vēršas pie vairākiem citiem speciālistiem, kuri strādā ar līdzīgiem gadījumiem, kāds ir viņai. Saņemusi vairāku speciālistu viedokli un izvērtējusi viedokļus, izdara, viņasprāt, labāko un viņas veselības stāvoklim atbilstošāko izvēli.

Harijs

Šodien zobārsts teica, ka jāliek breketes, citādi daudzi zobi būs pagalam nepareizā sakodiena dēļ. Negribu breketes, bet negribu iebilst arī ārstam un pārtraukt viņa nozīmēto ārstēšanu.

MĪTS

Juris

Apstājies, ieelpo, nesteidzies un varbūt pajautā vēl kāda zobārsta viedokli? Tu drīksti to darīt! Tad arī lābāk sapratīsi situāciju.

Mīts Nr.6: "Pacientam nav tiesību atteikties no ārstēšanas, ja to iesaka ārsts."

Piemērs: Harijam ir nelīdzeni zobi, un stomatologs piedāvā ortodontisko ārstēšanu, lai tos iztaisnotu. Harijs nevēlas taisnot zobus, jo negrib nēsāt breketes.

Mīts Nr.6: "Pacientam nav tiesību atteikties no ārstēšanas, ja to iesaka ārsts."

Patiesība: Pacientam ir tiesības atteikties no ārstniecības pirms tās uzsākšanas. Pacients drīkst atteikties arī no konkrētās ārstniecībā izmantojamās metodes, neatsakoties no ārstēšanas kopumā. Pacients arī drīkst pārtraukt ārstniecību tās laikā, izņemot situācijās, kad atteikums var apdraudēt citus (piemēram, infekcijas slimību gadījumā). Ārsta pienākums ir informēt pacientu par sekām, kuras var rasties ārstēšanas pārtraukšanas vai neuzsākšanas gadījumā. Līdz ar to pacientam ir jāapzinās savas izvēles sekas. Bet lai vai kā, pacientam šaubu gadījumā vienmēr ir tiesības vēsties arī pie cita ārsta un uzklautāt tā viedokli.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 6.panta ceturtā daļa; 7.pants.

Iespējamā rīcība: Lai arī negribot, Harijs tomēr piekrīt ortodontiskai ārstēšanai, jo uzskata, ka ārsta ieteikums ir balstīts viņa kompetencē un pieredzē, tāpēc ir jāpilda bez ierunām.

Labāka rīcība: Harijs konsultējas pie cita ortodonta, kurš paskaidro, ka Harijam nav tādu nopietnu defektu, kas radītu problēmas nākotnē (piemēram, sakodiena problēmas, palielināts kariesa risks, smaganu asiņošana u.tml.), līdz ar to ortodontiskai ārstēšanai ir vairāk kosmētiskas un estētiskas indikācijas. Harijs nolemj, ka zobus tomēr netaisnos, samierinoties ar to nelīdzenumu, ar ko līdz šim ir varējis dzīvot bez problēmām.

Mikus

Jurī, čau! Vai vari līdzēt ar padomu? Es pēc mēneša pārvāksos uz Jaunzēlandi. Lūdzu savā poliklīnikā, lai man iedod visu medicīnas dokumentu kopijas, bet man atteica. Vai pareizi saprotu, ka viņiem nav pienākuma krāmēties ar mani?

Juris

Protams, tas ir sarežģīts darbs reizēm, bet poliklīnikai ir jāsagatavo kopijas. Atsūtīšu Tev skaidrojumu, kā tam būtu jānotiek.

Mīts Nr.7: “Pacients nevar iepazīties ar savu medicīnisko dokumentāciju.”

Piemērs: Mikus pārceļas uz citu valsti un lūdz ārstniecības iestādi izsniegt viņa slimības vēstures dokumentu kopijas papīra formā.

Mīts Nr.7: “Pacients nevar iepazīties ar savu medicīnisko dokumentāciju.”

Patiesība: Pacientam ir tiesības iepazīties ar saviem medicīniskajiem dokumentiem. Turklāt pacientam ir tiesības vienu reizi mūžā bez maksas saņemt savu medicīnisko dokumentu izrakstu, norakstu vai kopiju. Izrakstus, norakstus un kopijas pacients saņem triju darbdienu laikā no attiecīgā pieprasījuma iesniegšanas dienas. Pacientam ir tiesības atkārtoti pieprasīt un saņemt izrakstus, norakstus un kopijas atbilstoši ārstniecības iestādē apstiprinātajam cenrādim.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 9.pants.

Iespējamā rīcība: Mikus lūdz savus medicīnas dokumentus, bet ārstniecības iestāde atsaka, norādot, ka tas prasīs nesamērīgus resursus, un visa informācija ir pieejama portālā “E-veselība”, kas arī neatbilst patiesībai.

Labāka rīcība: Ārstniecības iestāde, ievērojot Pacientu tiesību likuma 9. panta pirmajā daļā noteikto, trīs dienu laikā no pieprasījuma dienas izsniedz Mikum viņa medicīnisko dokumentu kopijas papīra formā un paskaidro, ka liela daļa izmeklējumu rezultāti pieejami arī sistēmā “E- veselība”.

Luīze

Juri, jautāšu tieši! Ārsts drīkst slēpt no manis informāciju par medikamentiem, kurus man nozīmē? Jautāju, bet man neatbild. Tagad slimnīcā jau citas zāles saņemu, bet baidos, ka citkārt atkal būs slikti no zālēm. Es varu kaut kā izdabūt to info no ārsta?

Juris

Ārstam ir Tev jāizstāsta par zālēm, kuras Tev nozīmē. Vaicā! Luīze, ja nepieciešams, uzstāj uz savām kā pacienta tiesībām!

Mīts Nr.8: “Pacientam nav tiesību saņemt informāciju par medikamentiem, kas tiek izmantoti ārstniecībā, un to blakusparādībām.”

Piemērs: Luīzei slimnīcā tiek nozīmētas zāles, kuras lietojot, jau pirmajā dienā viņai paliek slikti, sākas vemšana un alerģiska reakcija. Luīze vaicā ārstējošajam ārstam, kurš izrakstīja zāles, šo zāļu nosaukumu, lai varētu iepazīties ar to aprakstu. Ārsts neatbild, bet atceļ šīs zāles un nozīmē citas.

Mīts Nr.8: “Pacientam nav tiesību saņemt informāciju par medikamentiem, kas tiek izmantoti ārstniecībā, un to blakusparādībām.”

Patiesība: Pacienti ir tiesības būt pilnībā informētiem par medikamentiem, kas tiek nozīmēti, un par iespējamām blakusparādībām. Šīs tiesības izriet no pacienta tiesībām saņemt pilnīgu un visaptverošu informāciju par savu veselību un ārstēšanas procesu.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 4.prim pants.

Iespējamā rīcība: Luīze neuzstāj, nevaicā ārstam pēc plašāka skaidrojuma par saņemtajiem medikamentiem, bet paliek neziņā par to, kurš medikaments viņai ir potenciāli bīstams un izraisa alerģisku reakciju.

Labāka rīcība: Luīze tomēr uzstāj un ārsts paskaidro, kuras zāles Luīze lietoja un kādas ir šo zāļu iespējamās blakusparādības. Tādējādi Luīze noskaidro, ka viņai ir reti sastopama reakcija, kas iekļauta zāļu aprakstā. Ir skaidrs, ka turpmāk šīs zāles nevajag lietot. Tas ir būtiski, jo zāles ir izplatītas un tiek plaši nozīmētas pie līdzīgām saslimšanām, kādas ir Luīzei. Luīze būs informēta par zālēm, kuras viņas organisms nepanes, tādēļ varēs brīdināt arī citus ārstus, ka ir nepatīkama pieredze, lietojot konkrēto medikamentu.

Kā piemērs – nereti pirms dažādu medicīnisku manipulāciju veikšanas, ir jāaizpilda anketa, kurā jānorāda, vai ir alerģija no kādām zālēm. Tas pasargā gan pacientu, gan atvieglo ārsta darbu.

Kārlis

Ārstējos slimnīcā, bet iekūlos vēl lielākās nepatīkšanās. Ārsts salaida dēļ kaut ko, bet noliedz problēmu. Juri, ko man darīt? Esmu iztērējis jau vairāk nekā 300 eiro, lai to ārsta kļūdu labotu, nervi čupā...

MĪTS

Juris

Man žēl dzirdēt, ka slimnīca problēmu noliedz. Iedrošinu Tevi vērsties Veselības inspekcijā. Tā pēcāk vērtēs, vai viss bijis korekti.

Mīts Nr.9: “Pacientam nav tiesību saņemt kompensāciju par ārstniecības procesā veselībai nodarīto kaitējumu.”

Piemērs: Kārļa ārstējošais ārsts bija neuzmanīgs pret viņu un viņa anamnēzi, kā rezultātā pieļāva, ka slimnīcā Kārlim tika doti medikamenti, kas laika gaitā pastiprināja viņa hroniskās slimības simptomus. Izrakstoties no slimnīcas, Kārlim nācās veikt papildu izmeklējumus un konsultācijas, lai novērstu veselībai radīto kaitējumu.

Mīts Nr.9: “Pacientam nav tiesību saņemt kompensāciju par ārstniecības procesā veselībai nodarīto kaitējumu.”

Patiesība: Pacienti ir tiesības uz atlīdzību par viņa dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu (arī morālo kaitējumu), kuru radījusi ārsta darbība vai bezdarbība, vai konkrēti apstākļi ārstēšanas laikā. Šādos gadījumos pacientam ir tiesības prasīt Ārstniecības riska fondam segt ārstēšanas izdevumus, kas saistīti ar ārstniecību, lai novērstu savai dzīvībai vai veselībai radītās negatīvās sekas.

Kaitējumu atlīdzina, ja tiek konstatēta cēloņsakarība starp šo kaitējumu un ārstniecības personu darbību vai bezdarbību. Iesniegumu par atlīdzības izmaksu izskata un lēmumu pieņem Veselības inspekcija. Pozitīva lēmuma gadījumā atlīdzība tiek izmaksāta no Ārstniecības riska fonda.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 16.pants un 17.pants.

Iespējamā rīcība: Kārlis uzskata, ka šajā gadījumā viņam ir jāsamierinās ar šo situāciju, jo veselība ir vāja un viņš ir retas un maz zināmas slimības pacients. Kārlis īsti nezina, pie kā vērsties tālākai situācijas izvērtēšana, un viņam nav arī spēka cīnīties par savu taisnību. Tāpēc, visticamāk, pašam jāsedz papildu izdevumi, kas radušies, labojot ārsta pieļauto kļūdu.

Labāka rīcība: Kārlis sākumā vēršas pie slimnīcas vadības, norādot uz ārsta nevērību, pieļauto kļūdu un tās radītajām sekām, aicinot kompensēt veselībai nodarīto kaitējumu. Lai arī sākotnēji slimnīca atrunājas ar Kārļa sarežģīto veselības stāvokli un pat formāli atvainojas, taču tā nepiekrīt kompensēt Kārlim radušos zaudējumus. Tāpēc Kārlis vēršas Veselības inspekcijā, iesniedzot pieteikumu par atlīdzības izmaksu no Ārstniecības riska fonda.

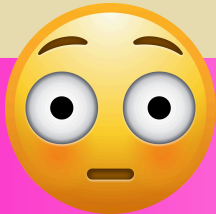
Veselības inspekcija saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 5. novembra noteikumiem Nr.1268 “Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi” izvērtē Kārļa pieteikumu un veic ekspertīzi, kuras rezultātā konstatē ārsta pieļauto nevērību un kļūdu, Kārļa veselībai radušos kaitējumu un cēloņsakarību starp šo kaitējumu un ārsta kļūdu. Pamatojoties uz ekspertīzes secinājumiem, Veselības inspekcija lemj par atlīdzības izmaksu Kārlim no Ārstniecības riska fonda.

Plašāka informācija par iesniegumu Ārstniecības riska fondam:

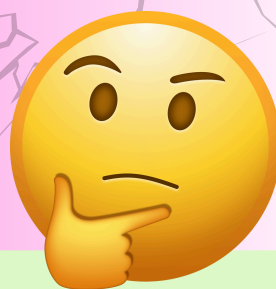
<https://www.vi.gov.lv/lv/iesniegums-arstniecibas-riska-fondam>

Karlīne

Svieks, Juri! Tu varbūt zini, vai un ko varu iesākt!?
Atvainojos, ka par tādu samērā personisku tēmu, taču droši vien tā varētu gadīties arī kungiem, ejot pie urologa. Pierakstījos pie ginekologa, bet mani informēja, ka vizītē klātesošs būs arī kāds topošais ārsts. Bet es šoreiz nevēlos! Jūtos neērti. Man šis ir jāpiecieš, ja?

MĪTS

Juris

Protams, pasaki, ka nevēlies citu klātbūtni, viņiem tas ir jāņem vērā!

Mīts Nr.10: “Pacientam nav tiesību atteikties no citu personu klātbūtnes ārstniecības procesā.”

Piemērs: Karlīne pierakstās pie ginekologa. Administratore Karlīni informē, ka plānota topošā ārsta jeb medicīnas studenta klātbūtne vizītē.

Mīts Nr.10: “Pacientam nav tiesību atteikties no citu personu klātbūtnes ārstniecības procesā.”

Patiesība: Pacientam ir tiesības uz tādu ārstniecību, kas norit tikai to cilvēku klātbūtnē, kuri ir tieši iesaistīti ārstniecībā. Pacients var piekrist citu cilvēku klātbūtnē ārstniecības laikā vai pieaicināt citus cilvēkus, ja tas netraucē ārstniecību un to pieļauj apstākļi, kādos ārstniecību veic.

Vienlaikus aicinām būt saprotošiem un rūpīgi izvērtēt atļauj vai neatļauj topošo speciālistu klātbūtni vizītē. Labi ņemt vērā, ka medicīnas studenti mācās praksē un ikviena sabiedrības locekļa interesēs ir būt atbalstošiem, ļaujot tēmas apgūt dzīvē, nevis tikai grāmatās un simulatoros.

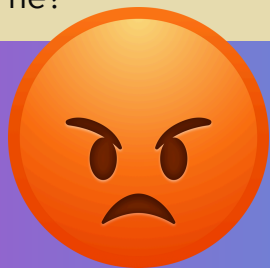
Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 5.panta septītā daļa.

Iespējamā rīcība: Karlīne jūtas neērti, jo viņai ir nepatīkama vēl viena cilvēka klātbūtne apskates laikā, viņa kautrējas un jūt lielu diskomfortu, taču baidās iebilst, jo uzskata, ka viņai nav šādu tiesību un ārsts dusmosies.

Labāka rīcība: Karlīne pieklājīgi paskaidro ārstam, ka nevēlas trešās personas klātbūtni apskates laikā, jo tas rada diskomfortu. Ārsts lūdz studentu uz apskates laiku iziet no kabineta.

Gustavs

Sveiks, Juri! Esmu nokļuvis slimnīcā, bet manu sievu netaiņ pie manis. Saka, ka drīkst tikai kaut kādos īpašos laikos. Es taču pats varu noteikt, kad pie manis nāks ciemos. Vai ne?

Juris

Gustav, tā tomēr nav! Slimnīcā ir iekšējās kārtības noteikumi, un Tev tie ir jāievēro! Cik zinu, ir konkrēti pacientu apmeklējuma laiki, kuros drīkst apciemot savējos. Esi, lūdzu, saprotošs!

Mīts Nr.11: “Pacientam ir tiesības nepakļauties ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumiem, ja viņš tiem nepiekrīt.”

Piemērs: Gustavs kādā negadījumā spēcīgi sasit vēderu, kā rezultātā atrodas slimnīcā. Gustavs vēlas, lai viņa sieva apciemo viņu sievai ērtā laikā, kas diemžēl nesakrīt ar slimnīcas noteikto pacientu apmeklējuma laiku. Gustavs nav vienīgais palātā – bez viņa palātā ir vēl divi citi pacienti, cilvēki, kuriem ir nopietni veselības sarežģījumi, un viņiem nepieciešams miers un privātums.

Mīts Nr.11: “Pacientam ir tiesības nepakļauties ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumiem, ja viņš tiem nepiekrīt.”

Patiesība: Pacientam ir ne tikai likumā noteiktas tiesības, bet arī likumā noteikti pienākumi, un viens no tiem ir ievērot ārstniecības iestādes iekšējās kārtības noteikumus un ārstniecības personu jeb mediķu norādījumus.

Īstenojot savas tiesības, pacientam un cilvēkam, kurš pārstāv pacientu (piemēram, radniekam, draugam), ir pienākums cienīt citu pacientu tiesības. Vienlaikus ir ar cieņu jāizturas pret mediķiem un citiem ārstniecības iestādes darbiniekiem, kuri rūpējas par visu pacientu labbūtību slimnīcā.

Apzināmies, ka atveseļošanās procesā lielu lomu spēlē tuvinieku atbalsts, tāpēc aicinām arī mediķus un slimnīcas personālu būt saprotošiem un pēc pacientu pamatotiem lūgumiem savu iespēju robežās individuāli izvērtēt iespēju tuviniekiem apciemot savus mīļos ārpus noteiktā pacientu apmeklējuma laika.

Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 15.panta trešā daļa un sestā daļa.

Iespējamā rīcība: Gustavs un viņa sieva uzstāj uz pacienta tiesībām un ģimenes locekļu atbalstu ārstēšanās laikā, strīdas ar slimnīcas personālu un draud rakstīt sūdzību. Šāda uzvedība apgrūtina ārstēšanas procesu un rada stresu gan pašam Gustavam, gan pacientiem, kas atrodas vienā palātā ar viņu, gan slimnīcas personālam.

Labāka rīcība: Gustavs ar empātiju un cieņu izturas pret pārējiem pacientiem, saprot viņu vajadzību pēc miera un klusuma, un vienojas ar sievu par abpusēji pieņemamu apmeklējumu laiku, kas atbilst slimnīcas noteiktajam pacientu apmeklējumu grafikam.

Ināra

Sveiks, Juri! Varbūt Tu zināsi stāstīt... Ja es, piemēram, sasitu galvu, asinis netek un pie samaņas esmu, es varu zvanīt ātrajiem? Acis mazliet šilīrējas, bet nu nekas jau tāds it kā... Ātrie gan jau man piestādīs rēķinu, ne?

MĪTS

Juris

Ināra, ja pēc galvas sasišanas jūties slikti, noteikti zvani NMPD. Viņi uzklausīs un pieņems lēmumu par brigādes nosūtīšanu pie Tevis. Galvas traumas nav joka lieta!

Mīts Nr.12: “Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) izsaukšana ir par maksu, ja izrādīsies, ka situācija nav tik nopietna kā sākotnēji likās.”

Piemērs: Ināra, cenšoties uzvilkt zābakus, sasveras un pret plauktu sasi galvu. Sākumā liekas, ka puns vien būs, taču pēc 15 minūtēm Inārai paliek slikta dūša, sāk reibt galva un šķiet, ka arī redze kļūst neasa. Ināra baidās zvanīt Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam (NMPD), jo domā, ka varbūt, paguļot gultā, paliks labāk un šis nebūs tik traks gadījums, lai traucētu mediķu darbu.

Mīts Nr.12: “Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) izsaukšana ir par maksu, ja izrādīsies, ka situācija nav tik nopietna kā sākotnēji likās.”

Patiesība: Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana iedzīvotājiem veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās ir valsts apmaksāta. Līdz ar to izsaukumi pie pacientiem, kuriem ir nopietni veselības sarežģījumi un ir apdraudēta dzīvība, ir bez maksas.

NMPD maksas pakalpojums ir mediķu brigādes izsaukums situācijās, kas nav neatliekamas un cilvēks medicīnisku palīdzību var saņemt citādi – apmeklējot ārstu ambulatori vai nopērkot zāles aptiekā. Šāda NMPD pakalpojuma cena 2024.gadā ir 91,52 eiro. Šis maksas pakalpojums dienestā strikti tiek ierobežots. Šobrīd no 900 izsaukumiem, ko ik diennakti veic dienests, tikai mazāk kā 8 gadījumos par izsaukumu tiek izrakstīts rēķins. Tiklīdz dispečers pēc zvanītāja izvaicāšanas saprot, ka situācija nav neatliekama, NMPD izsaukums, tostarp arī par maksu, tiek atteikts. Tā vietā zvanītājam iesaka vērsties pie sava ģimenes ārsta, dežūrārsta, speciālista poliklīnikā vai dodoties uz aptieku pēc nepieciešamajiem medikamentiem. Savukārt, ja ķibeles gadījies brīvdienā vai darbdienā vakarā, droši zvani Ģimenes ārstu konsultatīvajam tālrunim 66016001. Zvani uz šo telefonu arī tad, ja ir šaubas – zvanīt 113 vai nē!

Iespējamā rīcība: Neatkarīgi no sliktās pašsajūtas Ināra aiziet gulēt un neizsauc NMPD, jo viņai ir šaubas par situācijas nopietnību, tāpēc nevēlas riskēt, ka par izsaukumu viņai liks maksāt.

Labāka rīcība: Ināra piezvana NMPD, izstāsta situāciju, dispečers fiksē informāciju, kā arī liek saprast, ka situācija ir gana nopietna un prasa Ināras veselības stāvokļa izvērtēšanu klātienē. Vienlaikus Ināra saņem padomus, kā rīkoties, gaidot mediķu brigādi.

Otra labākā rīcība: Ināra zvana Ģimenes ārstu konsultatīvajam tālrunim, izstāsta situāciju un saņem padomu, vai šis gadījums ir neliela trauma un kā tad tajā rīkoties, vai tomēr šajā gadījumā ir jāzvana NMPD.

Tiesiskais pamats: Ministru kabineta 2024. gada 16. jūlija noteikumi Nr. 466 "Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta maksas pakalpojumu cenrādis".

Plašāka informācijas par palīdzības saņemšanas iespējām: Nacionālā veselības dienesta mājaslapas sadaļā "Kur saņemt medicīnisko palīdzību" vai zvanot uz informatīvo tālruni 80001234.

Kad zvanīt 113: <https://www.nmpd.gov.lv/lv/kad-zvanit-113>

Kā pareizi izsaukt NMPD brigādi: Tiesiskais pamats: Pacientu tiesību likuma 15.panta trešā daļa un sestā daļa.

Par NPMD cenrādi: <https://likumi.lv/ta/id/353677-neatliekamas-mediciniskas-palidzibas-dienesta-maksas-pakalpojumu-cenradis>

Ģimenes ārstu konsultatīvais tālrunis un noderīga informācija:

<https://www.vmnvd.gov.lv/lv/gimenes-arstu-konsultativais-talrunis>